TEISINGUMO TEISMO (aštuntoji kolegija) NUTARTIS

2014 m. balandžio 3 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Direktyva 93/13/EEB — Taikymas ratione temporis — Faktinės aplinkybės, susiklosčiusios iki Slovakijos Respublikos įstojimo į Europos Sąjungą — Akivaizdus Teisingumo Teismo kompetencijos nebuvimas“

Byloje C-153/13

dėl *Okresný súd Bardejov* (Slovakija) 2013 m. vasario 15 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2013 m. kovo 26 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Pohotovosť s.r.o.

prieš

Ján Soroka,

dalyvaujant

Združenie na ochranu občana spotrebiteľa HOOS,

TEISINGUMO TEISMAS (aštuntoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas C. G. Fernlund, teisėjai A. Ó Caoimh ir C. Toader (pranešėja),

generalinis advokatas N. Wahl,

kancleris A. Calot Escobar,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— Slovakijos Respublikos, atstovaujamos B. Ricziová,

— Europos Komisijos, atstovaujamos A. Tokár ir M. van Beek,

atsižvelgęs į išklausius generalinį advokatą priimtą sprendimą išspręsti bylą motyvuota nutartimi pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 53 straipsnio 2 dalį,

priima šią

* Proceso kalba: slovakų.

Nutartį

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) 6 ir 7 straipsnių, siejamų su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 38 ir 47 straipsniais, išaiškinimu.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Pohotovosť s.r.o.* (toliau – *Pohotovosť*) ir J. Soroka ginčą dėl priverstinio J. Soroka skolos pagal jo su *Pohotovosť* sudarytą vartojimo paskolos sutartį išieškojimo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Ta sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.“

4 Šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui, ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų.“

5 Minėtos direktyvos 7 straipsnyje nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad vartotojų ir konkurentų naudai egzistuotų pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų sudaromose su vartotojais.

2. Pirmojoje straipsnio dalyje nurodytos priemonės apima nuostatas, pagal kurias asmenys arba organizacijos, pagal nacionalinės teisės aktus turinčios teisėtą interesą apsaugoti vartotojus, gali pagal atitinkamus nacionalinės teisės aktus iškelti bylą teismuose arba kompetentingose administracinėse institucijose, kad būtų priimtas sprendimas dėl to, ar bendram naudojimui parengtos sutarčių sąlygos yra nesąžiningos, ir galėtų būti pritaikytos tinkamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią tolesniam tokių sąlygų naudojimui.

3. Tinkamai atsižvelgiant į nacionalinės teisės aktus, antrojoje straipsnio dalyje nurodytos teisinės apsaugos priemonės gali būti atskirai arba kartu nukreiptos prieš kelis pardavėjus ar tiekėjus iš tos pačios ekonomikos sektoriaus arba prieš jų asociacijas, kurios naudoja arba rekomenduoja naudoti tas pačias bendrąsias sutarčių sąlygas arba panašias sąlygas.“

6 Direktyvos 93/13 8 straipsnyje numatyta:

„Valstybės narės, siekdamos geriau apsaugoti vartotojus, šios direktyvos taikymo srityje gali įvesti ar toliau taikyti griežtesnes nuostatas, neprieštaraujančias Sutarčiai.“

Slovakijos teisė

7 Civilinio proceso kodekso (*Občiansky súdny poriadok*) 93 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„Juridinis asmuo, kurio veiklos tikslas yra teisių apsauga pagal specialiąsias nuostatas, taip pat gali įstoti į bylą palaikyti ieškovo ar atsakovo reikalavimų. <...>“

8 Pagal šio kodekso 251 straipsnio 4 dalį:

„Sprendimų taikymą ir vykdymo procesą, kaip tai suprantama pagal specialiąsias nuostatas <...>, reglamentuoja ankstesnių dalių nuostatos, jeigu minėtose specialiosiose nuostatose nenurodyta kitaip. Tačiau sprendimas visada priimamas nutartimi“.

9 Vykdymo kodekso 37 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Proceso šalys yra kreditorius ir skolininkas; kiti asmenys gali įstoti į bylą tik tiek, kiek ši teisė jiems suteikiama pagal šį teisės aktą. Teismui priimant sprendimą dėl vykdymo išlaidų įgaliotasis antstolis taip pat laikomas proceso šalimi.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

10 2002 m. gruodžio 10 d. *Pohotovosť* suteikė J. Soroka 10 000 Slovakijos kronų (SKK) (332 eurų) dydžio vartojimo paskolą. Šioje sutartyje buvo numatyta ir tai, kad skolininkas įgalioja *Pohotovosť* advokatą Tomáš Kušnír jam atstovauti.

11 Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad šioje vartojimo paskolos sutartyje nebuvo nurodyta bendra kredito kainos metinė norma (TAEG) ir kad joje, be to, už sutartinių įsipareigojimų nevykdymą numatytos 0,25 % palūkanos už kiekvieną dieną, kurios lygios 91,25 % metinių palūkanų.

12 2003 m. kovo 27 d. notaras notariniu aktu patvirtino skolos pagal vartojimo paskolos sutartį pripažinimo pareiškimą, kurį vartotojo vardu pateikė M. Paiček, atstovaujamas to paties advokato T. Kušnír.

13 Remiantis šiuo notariniu aktu, kuris pagal Slovakijos teisę yra vykdomasis dokumentas, *Pohotovosť* 2003 m. gegužės 26 d. pateikė prašymą leisti pradėti priverstinį jos suteiktos paskolos išieškojimą. 2003 m. birželio 24 d. *Okresný súd Bardejov* (Bardejovo apylinkės teismas) be išlygų leido teismo antstoliui vykdyti priverstinį 474,01 EUR sumos išieškojimą.

14 2011 m. rugpjūčio 19 d. Vartotojų teisių apsaugos asociacija HOOS (*Združenie na ochranu občana spotrebiteľa HOOS*, toliau – *Združenie HOOS*) paprašė leisti įstoti į priverstinio vykdymo procesą, pradėtą prieš J. Soroka. 2012 m. balandžio 3 d. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atmetė šios asociacijos prašymą leisti įstoti į bylą nurodydamas, kad trečiosios šalies įstojimas į bylą galimas tik procese, kuris pagrįstas rungimosi principu, ir kad vykdymo procese įstoti į bylą negalima.

15 2012 m. balandžio 16 d. *Združenie HOOS* dėl šio sprendimo pateikė ieškinį, kuriame teigė, jog yra neteisėta neleisti trečiajai šaliai įstoti į bylą, kurioje prašymas dėl priverstinio vykdymo grindžiamas arbitražiniu sprendimu arba notariniu aktu.

16 2012 m. balandžio 19 d. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas priėmė nutartį dėl vykdymo sustabdymo, motyvuodamas tuo, kad notarinis aktas negalėjo būti įvykdytas, nes jį pasirašė vienas ir tas pats asmuo, atstovaujantis kreditoriui ir skolininkui, o tai, šio teismo manymu, neatitinka galiojančių Slovakijos teisės aktų, pirmiausia Slovakijos civilinio kodekso 22 straipsnio 2 dalies.

17 2012 m. birželio 7 d. gavęs *Pohotovosť* apeliacinį skundą dėl šios nutarties dėl vykdymo sustabdymo, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo sprendime pažymėjo, pirma, kad byloje, kurioje užfiksuota, jog atsakovas neturi nuolatinės gyvenamosios vietos (atrodo, taip yra J. Soroka atveju), būtų naudinga, jei *Združenie HOOS* galėtų įstoti į bylą, nes šiuo atveju ši asociacija yra nusiteikusi ginti suinteresuoto asmens interesus. Antra, šis teismas nurodo, kad 2012 m. spalio 10 d. *Najvyšší súd Slovenskej republiky* (Slovakijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas), atsižvelgdamas į kitoje byloje priimtą savo sprendimą, nusprendė, kad trečiajai šaliai įstoti į bylą gali būti leista tik procesuose, grindžiamuose rungimosi principu, ir kad įstojimas negalimas vykdymo procesuose, kuriuose, atsižvelgiant vien į jų pobūdį, šis principas netaikomas. Tačiau vienas *Najvyšší súd Slovenskej republiky* bylą nagrinėjusios kolegijos teisėjas šioje nutartyje pateikė atskirąją nuomonę, pagal kurią trečiajai šaliai įstoti į visą procesą dėl vykdymo negali būti leidžiama, tačiau vis dėlto jai turi būti leista įstoti į tam tikras šio proceso dalis.

18 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš to padarė išvadą, kad pagal *Najvyšší súd Slovenskej republiky* teismo praktiką *Združenie HOOS* prašymą leisti įstoti į bylą reikia atmesti. Tačiau ji abejoja dėl šios teismo praktikos atitikties Direktyvos 93/13 nuostatoms.

19 Šiomis aplinkybėmis *Okresný súd Bardejov* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1) Ar Direktyva [93/13], susijusi su [Chartijos] 47 ir 38 straipsniais, turi būti aiškinama kaip draudžianti tokį valstybės narės teisės aktą, kaip nagrinėjamas šioje byloje, pagal kurį juridiniam asmeniui, kurio tikslas – ginti vartotojų teises, neleidžiama įstoti į vykdymo procesą apginti vartotojo, prieš kurį vykdymo procesas buvo pradėtas, siekiant išieškoti įsiskolinimą pagal sudarytą su vartotoju sutartį, ir kuris nėra atstovaujamas advokato?

2) Ar pirmame klausime minėti Europos Sąjungos teisės aktai aiškintini taip, kad pagrindinė teisė į vartotojo teisminę gynybą ir į įstojimą į bylą, kaip tai suprantama pagal [Chartijos] 47 straipsnį, pažeidžiama, jeigu į vykdymo procesą neleidžiama įstoti juridiniam asmeniui, kurio tikslas – ginti vartotojų teises, o vartotojas nėra atstovaujamas advokato?“

Procesas Teisingumo Teisme

20 2013 m. liepos 4 d. laišku *Pohotovosť* informavo Teisingumo Teismą, kad ji 2013 m. kovo 26 d. atsiėmė savo apeliacinį skundą ir kad pagal nacionalinę teisę prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turėjo nutraukti procesą. Taigi to paties teismo 2012 m. balandžio 19 d. priimta nutartis dėl vykdymo sustabdymo turėjo galutinai įsigalioti.

21 Teisingumo Teismo paragintas patvirtinti, ar jis tebenagrinėja ginčą pagrindinėje byloje, ir nurodyti, ar šiuo tikslu jis palieka savo prašymą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas 2013 m. gruodžio 3 d. laišku nurodė, kad *Krajský súd v Prešove* (Prešovo regiono teismas) 2013 m. spalio 31 d. nutartimi, pirma, panaikino 2012 m. balandžio 3 d. nutartį atmesti *Združenie HOOS* prašymą leisti įstoti į bylą ir grąžino bylą jam, ir, antra, nutarė, jog nereikia nuspręsti dėl *Pohotovosť* apeliacinio skundo, pateikto dėl 2012 m. balandžio 19 d. nutarties dėl vykdymo sustabdymo. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas leido suprasti, kad jis mano, jog atsakymai į prejudicinius klausimus yra būtini siekiant išnagrinėti klausimą, susijusį su įstojimu į vykdymo procesą, ir nurodė, kad šiuo tikslu jis palieka savo prašymą priimti prejudicinį sprendimą.

Dėl Teisingumo Teismo kompetencijos

22 Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 53 straipsnio 2 dalį, jeigu byla akivaizdžiai nepriklauso Teismo jurisdikcijai, išklausęs generalinį advokatą Teismas gali bet kada nuspręsti priimti sprendimą motyvuota nutartimi ir netęsti proceso. Šioje byloje reikia taikyti šią nuostatą.

23 Šiuo atveju iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad vienintelė pagrindinėje byloje nagrinėjama paskolos sutartis buvo sudaryta 2002 m. gruodžio 10 d., t. y. iki 2004 m. gegužės 1 d., kada Slovakijos Respublika įstojo į Europos Sąjungą.

24 Taigi, kaip tai savo rašytinėse pastabose pažymėjo Europos Komisija, pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką Teisingumo Teismas turi jurisdikciją aiškinti Sąjungos teisę tik tiek, kiek tai susiję su jos taikymu valstybėje narėje nuo jos įstojimo į Sąjungą dienos (žr. Sprendimo *Ynos*, C-302/04, EU:C:2006:9, 36 punktą; Sprendimo *Telefónica O2 Czech Republic*, C-64/06, EU:C:2007:348, 22 ir 23 punktus; Sprendimo *CIBA*, C-96/08, EU:C:2010:185, 14 punktą ir Nutarties *Semerdzhiev*, C-32/10, EU:C:2011:288, 25 punktą). Beje, Teisingumo Teismas jau turėjo progą taikyti šią teismo praktiką nagrinėdamas prašymą išaiškinti Direktyvą 93/13, kiek tai susiję su vartotojo paskolos sutartimi, kuri buvo sudaryta iki Slovakijos Respublikos įstojimo (Nutarties *SKP*, C-433/11, EU:C:2012:702, 36 punktas).

25 Darytina išvada, kad pagal Procedūros reglamento 53 straipsnio 2 dalį Teisingumo Teismas yra akivaizdžiai nekompetentingas atsakyti į *Okresný súd Bardejov* pateiktus klausimus.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

26 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (aštuntoji kolegija) nutaria:

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas yra akivaizdžiai nekompetentingas atsakyti į 2013 m. vasario 15 d. *Okresný súd Bardejov* (Slovakija) pateiktus klausimus.

Parašai.